

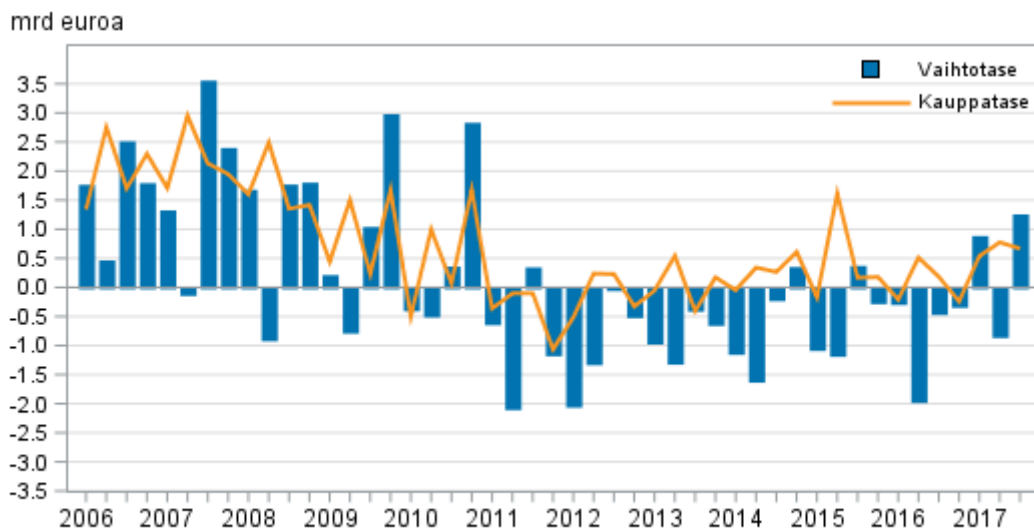
Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

2017, 3. neljännes

Vaihtotase ylijäämäinen, ulkomainen nettovarallisuusasema negatiivinen

Vaihtotase kääntyi 1,3 miljardia euroa ylijäämäiseksi vuoden 2017 kolmannella neljänneksellä. Sekä tavaroiden että palveluiden vienti kasvoi tuontia enemmän ja maksutaseen mukainen kauppatase oli ylijäämäinen. Ylijäämää kasvatti myös positiivinen ensitulon tili. Toisin sanoen Suomeen maksettiin enemmän sijoitustuloja, kuten korkoja ja osinkoja, kuin Suomesta ulkomaille. Ulkomainen nettovarallisuusasema oli negatiivinen. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen maksutase ja ulkomainen varallisuusasema -tilastosta.

Vaihtotase ja kauppatase

Vaihtotase

Vaihtotase oli 1,3 miljardia euroa ylijäämäinen vuoden 2017 kolmannella neljänneksellä. Tätä selittivät sekä positiivinen ensitulon tili että ylijäämäinen kauppataase. Lisäksi palvelutaseen alijäämä supistui. Vaihtotaseen 12 kuukauden liukuva summa nousi ylijäämäiseksi, mihin vaikutti erityisesti ylijäämäinen ensitulon tili.

Tavarat ja palvelut

Maksutaseen mukainen kauppataase oli 0,7 miljardia euroa ylijäämäinen. Edellisen vuoden vastaavalla neljänneksellä kauppataase oli 0,2 miljardia euroa ylijäämäinen. Palvelutaseen alijäämä supistui 0,2 miljardiin euroon. Vuoden 2016 kolmannella neljänneksellä alijäämää kertyi 0,7 miljardia euroa

Kolmannen neljänneksen maksutaseen mukainen tavaravienti, 14,4 miljardia euroa, nousi 10 prosenttia edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta. Tavaratuonti nousi 13,7 miljardiin euroon, 7 prosenttia vuoden takaisesta. Tammi–syyskuussa maksutaseen mukainen tavaravienti kasvoi 14 prosenttia.

Palveluvienti, 6,3 miljardia euroa, kasvoi 8 prosenttia ja palvelutuonti, 6,5 miljardia euroa, pysyi edellisvuoden tasolla. Tammi–syyskuussa palveluvienti kasvoi 8 prosenttia.

Tavaroiden ja palveluiden aikasarja 2006–2013 ei ole täysin vertailukelpoinen vuosien 2014–2017 kanssa, mutta tavaroiden ja palveluiden yhteenlaskettu summa vuosille 2006–2013 on vertailukelpoinen uusien vuosien kanssa. Tuotannollisten palvelujen vientiin aiemmin lukeutunut tehtaattoman valmistuksen arvonlisä on tilastoitu tilastovuodesta 2014 alkaen tavaravienniksi. Muutos tehtiin maaliskuussa 2017. Vanhemmille vuosille vastaava muutos tehdään seuraavan aikasarjakorjauksen yhteydessä. [Muutoksen seurauksena palveluviennin taso ennen vuotta 2014 laskee ja tavaraviennin taso nousee](#). Korjaus ei tule muuttamaan tavaroiden ja palveluiden viennin yhteenlaskettua arvoa.

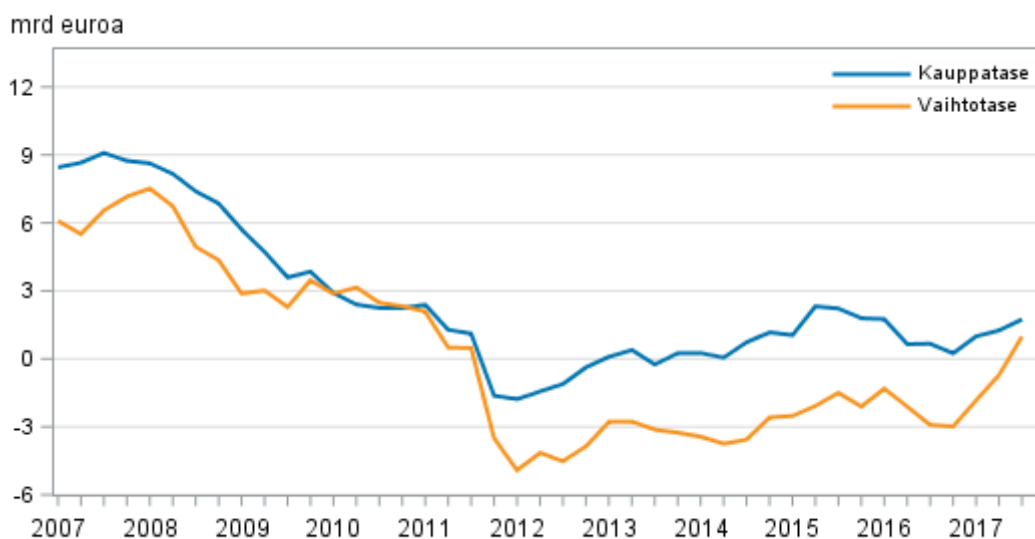
Maksutaseen mukaiset vienti- ja tuontiluvut palveluerittäin ja alueittain löytyvät [tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastosta](#) vuodesta 2015 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastossa on myös eritelty Tullin lukuihin tehtävät lisäykset ja poistot, joiden avulla päästään maksutaseen mukaiseen tavarakauppaan.

Ensitulo ja tulojen uudelleenjako

Ensitulon tili oli 1,3 miljardia euroa ylijäämäinen kolmannella neljänneksellä. Ensitulon tili pitää sisällään Suomesta ulkomaille maksetut ja ulkomailta Suomeen maksetut palkansaajakorvaukset, sijoitustulot ja muun ensitulon. Ensitulon ylijäämä johtui pääasiassa sijoitustuloista, joihin luetaan mm. pääomakorvaukset, kuten korot ja osingot. Sijoitustuloja maksettiin Suomeen nettomääräisesti 1,1 miljardia euroa. Tammi-syyskuussa ensitulon tilin ylijäämä oli 1,7 miljardia euroa.

Tulojen uudelleenjaon tili oli 0,4 miljardia euroa alijäämäinen kolmannella neljänneksellä.

Vaihtotase ja kauppataase, 12 kk liukuva summa

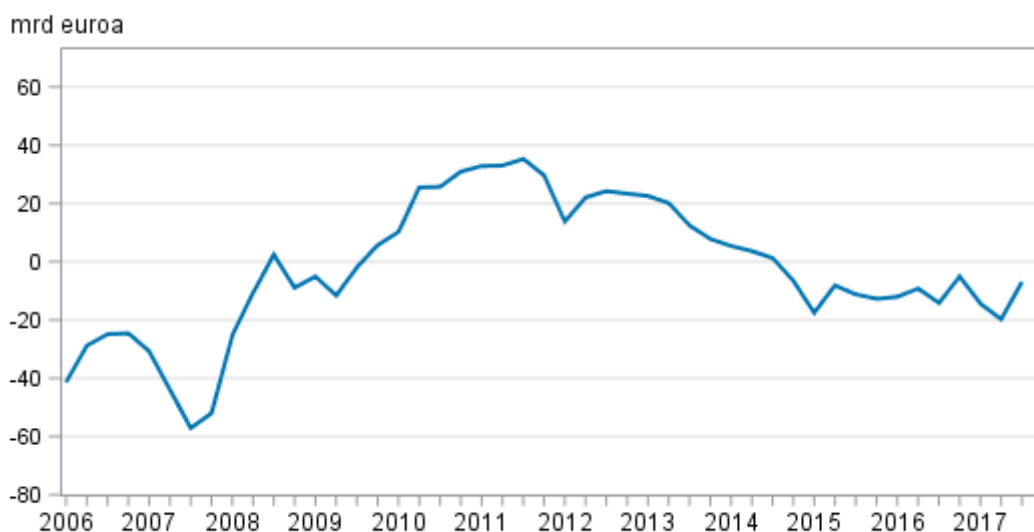
Rahoitustase ja ulkomainen nettovarallisuusasema

Ulkomainen nettovarallisuusasema negatiivinen

Vuoden 2017 kolmannen neljänneksen lopussa Suomella oli bruttosaamisia ulkomailta 627,1 miljardia euroa ja bruttovelkoja ulkomaille 634,0 miljardia euroa. Ulkomainen nettovarallisuusasema oli siten 6,9 miljardia euroa negatiivinen kolmannen neljänneksen lopussa. Nettovarallisuus vahvistui verrattuna edellisen vuosineljänneksen loppuun, jolloin ulkomainen nettovarallisuusasema oli -19,7 miljardia euroa. Sekä ulkomaiset saamiset että velat kasvoivat kolmannella vuosineljänneksellä. Saamisista virtasi pääomaa pois 7,3 miljardia euroa, mutta muut arvonmuutokset, eli valuuttakurssi-, hinnan- ja muut muutokset, kasvattivat saamiskantaa 21,8 miljardia euroa. Velkoja vähennettiin 9,4 miljardia euroa, mutta velkojenkin osalta muut arvonmuutokset kasvattivat kantaa 11,0 miljardia euroa.

Sektoreittain tarkasteltuna ulkomaista varallisuusasemaa paransi vuoden 2017 kolmannella neljänneksellä eniten yrityssektorin nettovarallisuusaseman paraneminen -76,5 miljardista eurosta -69,7 miljardiin euroon ja keskuspankkisektorin nettovarallisuusaseman paraneminen 70,5 miljardista eurosta 83,4 miljardiin euroon. Suurimmat ulkomaiset nettosaamiset ovat sosiaaliturvarahastoilla, 132,0 miljardia euroa, kun taas suurimmat ulkomaiset nettovelat, 159,5 miljardia euroa, muut rahalaitokset -sektorilla.

Ulkomainen nettovarallisuusasema neljänneksittäin

Pääomaa virtasi Suomesta suorina sijoituksina ja arvopaperisijoituksina

Vuoden 2017 kolmannella neljänneksellä pääomaa virtasi Suomesta ulkomaille nettomääräisesti 2,1 miljardia euroa, mikä kohensi ulkomaista nettovarallisuusasemaa. Sijoituslajeittain tarkasteltuna pääomaa virtasi Suomesta nettomääräisesti suorina sijoituksina ja arvopaperisijoituksina. Suomeen virtasi pääomaa ulkomailta eniten muina sijoituksina, eli esimerkiksi konsernin ulkopuolisina lainoina, talletuksina ja kauppaluottoina, nettomääräisesti 7,1 miljardia euroa.

Ulkomaisten suorien sijoitusten bruttosaamiset vuoden 2017 kolmannen neljänneksen lopussa olivat 159,6 miljardia euroa ja vastaavat velat 113,1 miljardia euroa. Suorien sijoitusten nettovarallisuusasema oli siten positiivinen kolmannen neljänneksen lopussa, kun saamisia oli 46,5 miljardia euroa velkoja enemmän. Suorien sijoitusten nettovarallisuusasema vahvistui kolmannella neljänneksellä, kun ulkomaisten suorien sijoitusten saamiset kasvoivat velkoja enemmän.

Suomesta ulkomaille tehtyjen suorien sijoitusten saamiset lisääntyivät kolmannella neljänneksellä 3,4 miljardia euroa ja lisäksi saamisiin liittyvät muut arvonmuutokset kasvattivat bruttosaamisia kolmannella vuosineljänneksellä 0,4 miljardia euroa. Suorien sijoitusten velat lisääntyivät nettomääräisesti 1,3 miljardilla eurolla ja velkojen lisäys kohdistui pääasiassa oman pääoman eriin.

Arvopaperisijoitusten nettovarallisuusasema parantui vuoden 2017 kolmannella neljänneksellä arvopaperisijoitusten saamisten kasvaessa ja velkakannan laskiessa. Arvopaperisaamisia oli kolmannen neljänneksen lopussa 305,3 miljardia ja arvopaperivelkoja 317,0 miljardia euroa. Arvopaperisaamisten kasvu johtui pääasiallisesti osakkeiden ja sijoitusrahasto-osuuksien kasvusta kolmannella neljänneksellä, jolloin saamisia oli näissä erissä yhteensä 172,5 miljardia euroa. Arvopaperivelat vähenivät kolmannella neljänneksellä, sillä ulkomaisten arvopaperisijoitukset joukkovelkakirjoihin ja rahamarkkinapapereihin vähenivät 3,6 miljardia euroa ja osakkeisiin ja sijoitusrahaosuuksiin 2,1 miljardia euroa. Arvopaperien velkakantaa vähensivät myös arvonmuutokset joukkovelkakirjoissa.

Suomella oli johdannaisiin liittyviä nettosaamisia vuoden 2017 kolmannen neljänneksen lopussa 0,3 miljardia euroa, joka on 2,0 miljardia euroa vähemmän kuin toisen neljänneksen lopussa. Pääasiassa kansainvälisistä yritysjärjestelyistä johtuen sekä johdannaisiin liittyvät saamiset että velat ovat supistuneet huomattavasti vuoden takaiseen verrattuna. Saamiset ovat supistuneet 102,5 miljardista eurosta 20,3 miljardiin euroon ja velat ovat supistuneet 98,6 miljardista eurosta 20,0 miljardiin euroon.

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2017, milj. euroa.....	6
Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2017, milj. euroa.....	7
Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2017, milj. euroa.....	8
Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema.....	9

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2017, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2016/Q3	2016/Q4	2017/Q1	2017/Q2	2017/Q3
Tulot	1. Vaihtotase	23 379	25 003	25 403	26 583	25 153
	1.1 Tavarat	13 065	13 907	14 666	15 322	14 405
	1.2 Palvelut	5 816	6 489	6 190	6 323	6 282
	1.3 Ensitulo	4 219	4 324	4 223	4 593	4 159
	1.4 Tulojen uudelleenjako	280	283	324	345	307
Menot	1. Vaihtotase	23 821	25 321	24 520	27 420	23 900
	1.1 Tavarat	12 883	14 149	14 124	14 545	13 740
	1.2 Palvelut	6 520	7 266	6 401	6 848	6 515
	1.3 Ensitulo	3 553	2 977	3 174	5 202	2 892
	1.4 Tulojen uudelleenjako	864	929	821	825	754

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2017, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2016/Q3	2016/Q4	2017/Q1	2017/Q2	2017/Q3
Netto	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-8 849	479	2 242	-721	2 069
	S11 Yritykset	-2 676	2 600	-2 418	1 269	939
	S121 Keskuspankki	11 260	-35 156	42 974	-9 066	12 983
	S122 Muut rahalaitokset	-18 823	36 944	-38 375	8 719	-12 795
	S123 Rahamarkkinarahastot	-4	62	42	-79	76
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	1 192	619	-69	1 002	1 087
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	1 771	-538	678	-1 113	-743
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	373	-388	949	-622	-476
	S1311 Valtionhallinto	-2 467	-4 190	-3 407	832	325
	S1313 Paikallishallinto	-90	-189	-15	18	84
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	338	655	2 009	-1 799	251
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	276	58	-124	118	338

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2017, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2016/Q3	2016/Q4	2017/Q1	2017/Q2	2017/Q3
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	736 407	693 471	637 522	612 604	627 078
	S11 Yritykset	135 855	136 284	146 426	145 349	147 663
	S121 Keskuspankki	83 696	49 094	91 852	82 745	96 567
	S122 Muut rahalaitokset	229 752	209 670	89 914	76 781	70 725
	S123 Rahamarkkinarahastot	2 459	2 507	2 539	2 445	2 512
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	70 942	73 276	76 977	78 651	80 855
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	29 424	32 272	33 882	35 226	36 547
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	28 509	28 439	29 120	28 045	27 046
	S1311 Valtionhallinto	15 729	14 722	15 294	13 229	12 610
	S1313 Paikallishallinto	398	448	502	564	639
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	126 852	133 075	136 046	134 427	136 243
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	12 791	13 684	14 970	15 142	15 671
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	750 557	698 530	651 884	632 335
S11 Yritykset		198 258	198 762	218 806	221 828	217 381
S121 Keskuspankki		11 922	12 151	12 234	12 280	13 180
S122 Muut rahalaitokset		371 782	315 079	245 495	223 613	230 186
S123 Rahamarkkinarahastot		56	43	39	31	29
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		21 362	21 998	24 484	25 950	26 728
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		36 591	38 337	39 121	41 290	42 880
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		811	910	971	1 041	1 113
S1311 Valtionhallinto		102 711	102 104	102 345	97 258	93 784
S1313 Paikallishallinto		3 069	3 302	4 438	4 493	4 481
S1314 Sosiaaliturvarahastot		3 997	5 845	3 949	4 551	4 202
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt						
Netto		S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-14 150	-5 060	-14 363	-19 730
	S11 Yritykset	-62 403	-62 479	-72 380	-76 478	-69 718
	S121 Keskuspankki	71 773	36 942	79 617	70 465	83 387
	S122 Muut rahalaitokset	-142 030	-105 408	-155 581	-146 832	-159 461
	S123 Rahamarkkinarahastot	2 404	2 464	2 500	2 413	2 482
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	49 580	51 278	52 493	52 702	54 127
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-7 165	-6 065	-5 239	-6 064	-6 333
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	27 698	27 530	28 149	27 004	25 932
	S1311 Valtionhallinto	-86 981	-87 382	-87 050	-84 029	-81 174
	S1313 Paikallishallinto	-2 671	-2 854	-3 936	-3 929	-3 843
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	122 855	127 230	132 097	129 876	132 041
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	12 791	13 684	14 970	15 142	15 671

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1 Tietosisältö ja käyttötarkoitus

Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema muodostavat ulkomaisten tilastojen kokonaisuuden, joka kuvaa kansantalouden ulkoista tasapainoa sekä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja. Tilastoa voidaan käyttää analysoitaessa kansantalouden ulkoista tasapainoa, tai saamis- ja velkasuhteita, niiden rakennetta ja kehitystä, tai vertailtaessa niitä muihin maihin.

Maksutaseella tarkoitetaan tilinpitoasetelmaa, joka kuvaa järjestelmällisesti kansantalouden ja muun maailman väliset liiketoimet tietyltä ajanjaksolta sekä reaalityalouden että rahoituspuolen näkökulmasta. Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema ovat osa kansantalouden tilinpitojärjestelmää.

Maksutase kattaa liiketoimet, jotka tehdään kansantalouteen kuuluvien talousyksiköiden (kotimaassa asuvien) ja muuhun maailman kuuluvien talousyksiköiden (ulkomailla asuvien) kesken. Maksutase koostuu vaihto-, pääoma- ja rahoitustaseesta.

Ulkomaisen varallisuuden tilasto kuvaa rahoitustaseen pääomavirroista syntyneitä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja.

Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden tilastojen laadinnassa noudatetaan IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) ohjeita ja suosituksia. Euroopassa maksutasetilastointia ohjeistavat Euroopan keskuspankki (rahoitustase) ja Eurostat (vaihtotase).

Maksutasetilastointi perustuu Suomen lakisääteisiin velvoitteisiin tuottaa ja raportoida maksutasetilastoa Euroopan keskuspankille (EKP) (EKP:n suuntaviivat EKP/2011/23) ja Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle Eurostatille (Euroopan komission asetus N:o 555/2012) sekä Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF).

Maksutasetta on julkaistu vuodesta 1922 lähtien, vuodesta 1948 maksutasetta on laadittu IMF:n maksutasekäsikirjan mukaisesti.

1.2 Keskeiset käsitteet ja luokitukset

Maksutasetilaston järjestelmä käyttää kuvauksessaan seuraavia tilastoyksiköitä ja niiden ryhmittelyjä

- taloudellinen alue
- institutionaaliset yksiköt ja sektorit
- Suomessa asuva, Ulkomailla asuva (residence)
- virrat ja varannot

Käytetyt luokitukset liittyvät tilastoyksiköihin:

- institutionaalinen yksikkö- ja sektoriluokitus
- rahoitusvaateiden luokittelu

Maksutasetilaston keskeisiä käsitteitä ovat :

- **Vaihtotase** kuvaa ulkomaisten taloustoimien, kuten tavaroiden ja palvelujen ulkomaankaupan, ensitulojen ja tulojen uudelleenjaon, vaikutusta kansantuloon ja kansantalouden säästämisen ja investointien väliseen tasapainoon.
- **Kauppataase** kuvaa tavaroiden ulkomaankaupan tasapainoa viennin ja tuonnin osalta.
- **Rahoitustase** kuvaa vaihtotaseen alijäämän rahoitusta tai ylijäämän sijoittamista ulkomaille ja koostuu suorista sijoituksista, arvopaperisijoituksista, muista sijoituksista, johdannaisista sekä keskuspankin valuuttavarannon muutoksista.
- **Ulkomainen (netto)varallisuusasema** kertoo rahoitussaamisten ja velkojen arvon ja rakenteen tilastointiajanjakson lopussa.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Maksutasetilaston laatimiseen käytetään suoraa tiedonkeruuta ja muista taloustilastoista johdettua tietoa. Tulli kerää tiedot tavaroiden ulkomaankaupasta sekä julkaisee ulkomaankauppatilastot. Tilastokeskus kerää tiedot palvelujen kansainvälisestä kaupasta, tulojen uudelleenjaosta ja pääomansiirroista sekä tiedot rahoitustaseen, pääomakorvausten ja ulkomaisen varallisuuden tilastointia varten. Seuraavaksi esitellään maksutaseen alaerien eri tietolähteet ja laadintamenetelmät.

2.1 Vaihtotase

2.1.1 Kauppatase

Maksutasetilastoinnissa tavarantuonnin arvot muutetaan Tullin ulkomaankauppatilaston cif-määräisistä tuonnin arvoista maksutaseen fob-määräisiksi arvoiksi, jolloin rahdin ja vakuutuksen osuus tavarantuonnista siirretään kuljetusmenoihin. Lisäksi Tullin ulkomaankauppatilaston tuontiin lisätään alustoimitukset, joihin kuuluvat muun muassa satamissa ja terminaaleissa hankitut tavarat ja polttoaineet. Maksutasetilastoinnin maittain jaetuissa tavarakauppatiedossa vienti on tilastoitu määrämaan mukaan, tuonti EU-alueelta lähetyksien mukana.

Tulli kerää kaikki tavarakaupan tilastoinnissa tarvittavat tiedot. Tiedot Suomen kaupankäynnistä EU:n ulkopuolisten kanssa saadaan tullausjärjestelmästä. EU:n sisäisestä kaupasta tuojat ja viejät ilmoittavat kuukausittain Intrastat-järjestelmän mukaiset tilastotiedot Tullille.

2.1.2 Palvelut

Palveluerissä käytetään Tilastokeskuksen keräämää tietoa matkailun, kuljetuksen ja muiden palvelujen kaupan erilliskyselyistä.

Palvelut, matkailu

Matkailuerään tilastoidaan kaikki muut matkasta aiheutuvat menot kuin maiden väliset kuljetukset, jotka luetaan kuuluvaksi kuljetuserään. Matkailuerään kuuluviksi luetaan myös risteilyistä, kausi- ja rajatyöntekijöistä sekä ulkomaisesta opiskelusta ja sairaudenhoidosta aiheutuneet menot.

Palvelut, kuljetus

Kuljetuksista valtaosa on merikuljetusrahtimenoja ja alusten maksamia ahtaus-, satama-, väylä- ja luotsimenoja. Merikuljetusrahtitulot ovat suomalaisten varustamojen ulkomaisten tavaroiden kuljetuksista ansaitsemia tuloja. Vastaavat menot ovat ulkomaisille kuljettajille maksettuja merikuljetusmenoja. Huomattava kuljetustuloerä on ulkomaisilta matkailijoilta saatu kuljetustulo, joka jakautuu merikuljetustuloon ja lentokuljetustuloon. Vastaavat menot ovat suomalaisten ulkomaisille kuljetusyrityksille maksamia menoja.

Palvelut, muut palvelut

Muihin palveluihin luetaan vakuutus- ja rahoituspalvelut, posti- ja telekommunikaatiopalvelut, rakennuspalvelut, tietotekniikka- ja informaatiopalvelut, rojaltit ja lisenssimaksut, muut liike-elämän palvelut sekä henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut.

Tiedot ulkomaisista vakuutustuloista ja -menoista saadaan Finanssivalvonnan toteuttamasta vuosikyselystä. Kyselyssä ovat mukana kaikki Suomessa vakuutuksia myyvät yritykset. Tavaravakuutusta koskevat tiedot perustuvat pääosin Tullin määrävuosittain toteuttaman tavarakaupan rahti- ja vakuutuslaskutuksen tuloksiin. Lisäksi suomalaisilta yrityksiltä tiedustellaan palvelukyselyn yhteydessä niiden ulkomailta hankkimia vakuutuspalveluja.

2.1.3 Ensitulo: palkansaajakorvaukset ja pääomakorvaukset

Tuotantotekijäkorvauksiin luettavat palkat ja palkkiot sisältävät maksut ammattipalveluista ja muut henkilökohtaiset palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaalivakuutusmaksut. Nämä tiedot saadaan verottajan maksuunpanotilastosta ja rajoitetusti verovelvollisten aineistosta.

Pääomakorvaukset tilastoidaan pääosin Tilastokeskuksen maksutasekyselyjen mukaisesti ja tiedot pääomakorvauksista laaditaan sijoituslajeittain.

2.1.4 Tulojen uudelleenjako

Vastikkeettomat tulonsiirrot jaetaan yksityisiin ja julkisiin. Yksityisten tulonsiirtotietojen laadinnassa on käytetty apuna historiallista aineistoa, hallinnollista budjettitietoa, asiantuntija-arviota sekä muiden yksityisten tulonsiirtojen tapauksessa vakuutuspalveluja koskevaa kyselyä.

2.2. Pääomatase

Pääomansiirtojen tilastotiedot perustuvat Tilastokeskuksen käytössä oleviin hallinnollisiin aineistoihin, pääasiassa valtion tilinpäätökseen.

Vaihtotaseen ja pääomataseen puuttuvien kuukausi- ja neljännesvuositietojen arviointi

Palveluerien kuukausittaiset ennakoarviot tehdään rakenteellisiin aikasarja- ja indikaattorimalleihin perustuvaa menettelyä käyttäen. Siinä estimoitavaa palvelukauppaa tarkastellaan osana koko ulkomaankauppaa. Neljännesvuositilastot jaetaan kuukausille.

Tietoja korjataan kahdessa vaiheessa, ensin neljännesvuosittain, kun saadaan tilastotiedot matkailusta, kuljetuksesta ja muista palveluista. Toinen revisio ajoittuu vuosittain syyskuuhun, kun muiden palvelujen vuosikyselyn tulokset valmistuvat.

Pienten erien osalta, kuten palkkojen, yksityisten tulojen uudelleenjaon ja pääomansiirtojen, joissa tieto saadaan vuosittain, kuukausiarviot perustuvat pääsäännön mukaan edellisen vuoden tasoon, joka on jaettu tasan kuukausille.

2.3 Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema

Maksutasekyselyjä on kolmentyyppisiä:

1. Tilastokeskuksen rahoitussaamisten ja -velkojen neljännes- ja vuosikyselyt, joilla kerätään tiedot saamisten ja velkojen varannoista ja niiden muutoksista (netto), arvostuseristä sekä vastaavista koroista ja osingoista sektoreittain.
2. Suomen Pankin tilinhoitajayhteisöille (kotimaiset arvopaperien säilyttäjät) suunnattu kuukausittainen arvopapereiden säilytyskysely.
3. Suomen Pankin kuukausikysely ulkomaisista arvopaperisaamisista ja -veloista.

Lisäksi Suomen Pankki kerää tietoja maksutasetta varten myös EKP:n rahalaitosten ja sijoitusrahastojen tasetiedonkeruiden yhteydessä.

Tilastointijärjestelmän peruseriaatteena on kysely suoraan tiedon lähteeltä eli sijoitus- tai rahoituspäätöksiä tekevilta institutionaalisilta yksiköiltä. Maksutasekyselyt ovat luonteeltaan kokonaistutkimuksia, joista pienet yritykset on jätetty pois. Pienet yritykset huomioidaan menetelmällisesti.

Rahoitussaamisten ja -velkojen kuukausitiedot estimoidaan hyödyntäen indikaattoreita ja aiempia neljännesvuositietoja. Tiedot täsmäytetään, kun uusi neljännes valmistuu tai aiempia neljänneksiä revisoidaan.

Yrityssektorin kyselyjen kehikot määritellään Tilastokeskuksen yritys- ja yhteisörekisterin perusteella. Yritysrekisterissä on tiedot noin 300 000 yhteisöstä sekä merkintä ulkomaalaisomistuksesta. Lisäksi rekisterissä on lisätietona luettelo yrityksistä, joilla on ulkomaisia tytäryrityksiä. Kehikkoja täydennetään verohallinnolta saatavien 15 000 suurimman yrityksen tasetietojen sekä kyselyistä saatujen tietojen perusteella. Yrityssektorin maksutasekyselyihin otetaan mukaan sellaiset yritykset, joiden ulkomaisten saamisten ja velkojen ennakoitaan näiden tietolähteiden perusteella olevan suurimpia. Käytännössä kuukausikyselyn piirissä on viime vuosina ollut noin 90–140 yritystä ja vuosikyselyissä yhteensä noin 1 000–1 200 yritystä.

Rahalaitosten ja sijoitusrahastojen määritelmien ulkopuolelle jäävät muut rahoitussektorin toimijat valitaan maksutasekyselyihin Finanssivalvonnan tietojen, verohallinnon tasetietojen ja yritysrekisterin avulla samalla tavalla kuin yrityssektorin tapauksessa.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Maksutasetilastojen laadun ylläpitämiseksi ja parantamiseksi on kiinnitetty huomiota käytännön kyselykehikkojen määrittelyyn ja rekisterien tarkkuuteen. Tilastointiin vaikuttavat rahoitusmarkkinoiden ja yrityssektorin institutionaaliset muutokset on pyritty ottamaan huomioon. Rahoitustaseessa työeläkelaitosten nopeasti kasvava ulkomainen sijoitustoiminta on muuttanut pääomanliikkeiden sektorirakennetta. Yritysten ulkomailla olevat rahoituskeskukset lisäävät yritysten sisäisten, suoriin sijoituksiin tilastoitavien lyhytaikaisten pääomanliikkeiden vaihtelua. Monikansallisten pankkikonsernien sisäiset pääomavirrat näkyvät erityisesti muissa sijoituksissa. Yrityskaupat aiheuttavat suuria heilahteluja niin suoriin sijoituksiin kuin arvopaperisijoituksiinkin. Tietojen oikeellisuutta ja tarkkuutta tarkastellaan säännöllisesti. Paljon otantavirhettä tärkeämpiä virhelähteitä ovat kehikkovirhe ja mittausvirhe. Kehikkovirhettä syntyy rekisterien jälkeensä jääneisyydestä, kun kaikkia vastaajia ei löydetä, ja mittausvirhettä vastaajien tulkitessa väärin kyselyn tiedonantovaatimusta. Suomen tilastot ovat herkkiä juuri kehikko- ja mittausvirheiden suhteen, koska Suomessa on kansantalouden kokoon verrattuna erittäin suuria kansainvälisiä yrityksiä.

Maksutaseen tilastovirhe

Maksutaseen kahdenkertaisen kirjanpidon periaatteiden mukaisesti maksutaseen osatekijöiden, eli vaihtoja pääomataseen ja rahoitustaseen summa on nolla. Käytännössä loppusumma on yleensä positiivinen tai negatiivinen luku.

Virheelliset ja tunnistamattomat erät kokonaisuutena ovat kaikkien maksutaseen erien virheiden ja puuttuvien tietojen nettosuure.

Laskennallisesti virhetermillä saatetaan kirjausten yhteenlaskun loppusumma keinotekoisesti nollassi, eli termi on itseisarvoltaan yhtä suuri mutta erimerkkinen kuin muutoin lopputuloksena oleva luku. Tilastovirhe on suhteellisesti suurempi kuukausi- ja neljännesvuositilastossa kuin vuositasolla, koska jälkimmäisessä tarkastelussa monet ajoituserot häviävät. Suurten kansainvälisten yritysten ulkomaiset liiketoimet aiheuttavat tilastoihin huomattavaa vaihtelua, ja niiden liiketoimien vastaerät eivät rahaliiton oloissa välttämättä tule näkyviin Suomen maksutasetilastossa. Lisäksi ajoituserot kirjauksissa saattavat näkyä suurina tilastovirheinä tai peräkkäisinä suurina erimerkkisinä tilastovirheinä.

Vuosikyselyihin perustuvat tiedot arvioidaan tilastovuoden kuukausi- ja neljännesvuosiennakkotilastoihin. Siten tietojen saanti täydentyy ajan mittaan, mikä saattaa johtaa huomattaviin korjauksiin tilastoissa. Suurimmat korjaukset ovat johtuneet yritysten voitonjakotietojen ja uudelleen sijoitettuja voittoja koskevien tietojen saamisesta käyttöön vasta tilastovuotta seuraavan vuoden syksyllä. Tulli korjaa kuukausittaisia ulkomaankauppatietoja vähitellen tilastovuotta seuraavan vuoden kevääseen saakka. Sen sijaan palvelujen ulkomaankaupan käsitteen ja tilastoinnin tarkentaminen on johtanut palveluerien tietojen merkittäviin tasotarkistuksiin 2000-luvulla.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Kuukausittainen maksutase julkaistaan noin 6 viikon kuluttua tilastokuukauden päättymisestä heti ulkomaankauppatilaston julkaisemisen jälkeen. Kunkin kuukausitiedotteen yhteydessä korjataan myös edellisen kuukauden tiedot. Kuukausitilastoihin arvioidaan neljännesvuosittain ja vuosittain kerättävät tiedot. Laajemmat vuositiedot valmistuvat noin 10 viikossa. Vuositiedot suorien sijoitusten vuosikyselystä ja muiden palvelujen kyselystä valmistuvat tilastovuotta seuraavan vuoden syksyyn mennessä, kun kaikki perustiedot on saatu. EKP:n ja Eurostatin korjausrytmin mukaan suurimmat korjaukset tehdään aina maaliskuun ja syyskuun lopussa. Tuolloin korjataan kaikki edellisen vuoden kuukausi- ja neljännesvuositiedot, jotta ne saadaan yhteneviksi korjattavien vuositason lukujen kanssa. Myös päättynyttä vuotta edeltävän vuoden tietoja korjataan. Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

5. Tietojen saatavuus ja selkeys

Maksutasetiedot julkaistaan Tilastokeskuksen verkkosivulla. Tilastokeskus julkistaa kuukausittain maksutasetiedotteen ja neljännesvuosittain yksityiskohtaisemmat maksutaseen, ulkomaisen varallisuuden

sekä ulkomaisen bruttovelan tiedot. Vuositiedot julkaistaan neljännesjulkaisuiden yhteydessä. Vaihtotaseen palveluiden erittelyt ja alueittaiset tiedot löytyvät neljänneksittäin tavaroiden ja palveluiden julkaisusta tilastovuodesta 2013 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankaupan tilasto on maksutaseen laajennus, joka julkaistaan aina samana päivänä maksutaseen neljännesjulkaisun kanssa.

6. Tietojen vertailukelpoisuus

Maksutasetilastoa laaditaan kansainvälisten tilastostandardien ja IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) mukaisesti, mikä takaa tilaston vertailukelpoisuuden. Sekä OECD että IMF ovat julkaisseet uudistetut tilastointistandardinsa. Uusien standardien mukaisten tilastojen julkaisu alkoi Suomessa kesällä 2014.

7. Selkeys ja yhtenäisyys

Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema ovat osaksi muista tilastoista johdettu tilasto. Lähdetilastojen ja maksutaseen välillä on eroja muun muassa tiettyjen erien laskennoista tai käsitteiden määritelmistä johtuen. Esimerkkinä tällaisesta erästä on tavaroiden ulkomaankauppa.

Lisätietoja

Tapio Kuusisto 029 551 3318

Pauliina Turunen 029 551 2958

Vastaava tilastojohtaja:

Ville Vertanen

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

ISSN 2342-3463 (pdf)

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi